

งานอาสาสมัครกับการแก้ปัญหาเชิงสันติวิธี

อธิษฐาน¹ คงทรัพย์

สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศไทยในช่วงสามสี่ปีที่ผ่านมา ก่อให้เกิดกระบวนการเคลื่อนไหวทางสันติวิธีของกลุ่มต่างๆ จำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นภาคประชาชน สถาบันวิชาการ ภาครัฐและเอกชน เพื่อเรียกร้องให้ทุกฝ่ายโดยเฉพาะฝ่ายที่เป็นคู่กรณีหรือคู่ขัดแย้งใช้สันติวิธีในการแก้ไขปัญหามากขึ้นของบ้านเมือง ทั้งนี้การที่จะขับเคลื่อนงานด้านสันติวิธีได้อย่างมีพลังส่งผลกระทบต่อสังคมในวงกว้างนั้นจำเป็นต้องใช้อาสาสมัครที่ใส่ใจปัญหาน้ำหนามีความสนใจหรือมีศรัทธาในพลังของสันติวิธีมาร่วมขวนขวน การแต่การระดมห้าอาสาสมัครที่สนใจการทำงานด้านสันติวิธินั้น ไม่ง่ายนัก เพราะการเคลื่อนไหวงานด้านสันติวิธีในเมืองไทย มีทั้งจุดอ่อน-จุดแข็ง และมีเหตุปัจจัยและตัวแปรแวดล้อมที่เป็นทั้งอุปสรรคและโอกาสต่างๆ หลายประการ บทความนี้มุ่งนำเสนอภาพรวมของงานอาสาสมัครด้านสันติวิธีในเครือข่ายสันติวิธี (Nonviolence Network) ในช่วงความขัดแย้งทางการเมืองของประเทศไทยในปี ๒๕๕๗ ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่มีการชุมนุมของกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) โดยจะวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง ปัจจัยที่เป็นโอกาสและอุปสรรคในการทำงาน รวมทั้งข้อเสนอแนะที่จำเป็นต่อการพัฒนางานอาสาสมัครกับการแก้ปัญหาเชิงสันติวิธี การเคลื่อนไหวของกลุ่มอาสาสมัครสันติวิธีมีการปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์และบทบาทอย่างสำคัญในช่วงความขัดแย้งทางการเมืองในปี ๒๕๕๗ จากเดิมที่ตั้งกลุ่มต่างแยกส่วนกันทำงาน ไม่มีการเชื่อมประสานกันอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก ในช่วงก่อนหน้านี้ (ปี ๒๕๔๙-๒๕๕๐) ในปี ๒๕๕๗ นิ่กกลุ่มองค์กรภาคเอกชนและสถาบันทางวิชาการได้รวมตัวกันก่อตั้ง เครือข่ายสันติวิธีขึ้น ในวันที่ ๑๔ มีนาคม ๒๕๕๗ โดยกลุ่มที่รวมตัวกันเหล่านี้ประกอบด้วย ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล เครือข่ายพุทธิกา กลุ่มเยาวชนศึกษาสันติวิธี กลุ่มประชาชนผู้ไม่เอาสิ่งใดมาลงโทษเมือง เครือข่ายหยุดทำร้ายประเทศไทย นอกจากกลุ่มต่างๆ เหล่านี้แล้ว เครือข่ายสันติวิธียังมีการเชื่อมประสานการขับเคลื่อนงานกับกลุ่มภาคประชาชนอื่นๆ ที่เคลื่อนไหว

¹ อธิษฐาน คงทรัพย์ เป็นนักวิชาการศึกษา ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล และเป็นอาสาสมัครสันติวิธีของเครือข่ายสันติวิธี เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ของเครือข่ายฯ ในระหว่างความขัดแย้งทางการเมืองในปี ๒๕๕๗

เรียกร้องให้เกิดการแก้ปัญหาโดยสันติวิธีในช่วงเวลานั้นด้วย² การปรับเปลี่ยนยุทธศาสตร์เข่นนี้ช่วยสร้างความเป็นเอกภาพของการทำงานและเพิ่มศักยภาพในการเรียกร้องให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีต่อทุกฝ่าย

กลยุทธ์และรูปแบบกิจกรรม

เครือข่ายสันติวิถีได้มีการปรับกลยุทธ์และรูปแบบกิจกรรมซึ่งมีหลากหลายและเข้าถึงกลุ่มต่างๆ มากขึ้น กล่าวคือ มีกิจกรรมรณรงค์ต่อสาธารณะ การจัดแกลงข่าว การยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีและแกนนำผู้ชุมนุม กิจกรรมสัมมนาทางวิชาการ กิจกรรมสันติอาสาสักจิพยาน กิจกรรมเพื่อรับฟัง กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้มีวัตถุประสงค์ จุดแข็งและข้ออ่อนแแตกต่างกัน ไปดังต่อไปนี้

กิจกรรมกำแพงสันติภาพ จาก www.nonviolencenetwork.com

กิจกรรมรณรงค์ต่อสาธารณะ และกิจกรรมเชิงสัญลักษณ์ เช่น บินนาตามารุนแรง จุดเทียน Kavanaugh รถไฟฟ้ามหานาสติ (สันติไม่รุนแรง) ชูป้ายผ้ารณรงค์เรื่องสันติวิธี กำแพงสันติภาพ (ศิลปะเพื่อ

² จดหมายเปิดผนึกถึงภาคสื้อโทรทัศน์ที่เครือข่ายสันติวิธีรวมเป็น ๑๖ องค์กรภาคประชาสังคม ยื่นในวันที่ ๒๐ เมษายน ๒๕๕๓ และเครือข่ายสันติวิธีกับองค์กรภาคประชาสังคมลงนามข้อเสนอต่อรัฐบาลและบปช. เพื่อผลักดันความรุนแรง วันที่ ๒๒ เมษายน ๒๕๕๓ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ <http://nonviolencenetwork.com/taxonomy/term/1>

สันติภาพ) เดินเพื่อสันติปฏิบัติการหยุดม่า ฯลฯ เป็นการมุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจและกระตุ้นความสนใจของสาธารณะในวงกว้างเพื่อให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนของมวลชนในการกดดันไม่ให้กรอบใช้ความรุนแรงต่อ กัน มีจุดเด่นคือ ผู้คนทั่วไปสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้โดยไม่ต้องมีพื้นฐานความรู้ด้านสันติวิธีมาก่อน ทึ่งซึ่งเป็นการเปิดพื้นที่ให้ผู้คนทั่วไปได้มีโอกาสแสดงจุดยืนและความต้องการสันติภาพของตนให้สังคมได้รับรู้ สามารถลดอาสาสมัครและผู้เข้าร่วมได้จำนวนค่อนข้างมาก เป็นกิจกรรมไม่มีความเสี่ยงมากนัก เพราะจัดในพื้นที่ที่ค่อนข้างปลอดภัย กิจกรรมประเทณ์สามารถช่วงชิงพื้นที่สื่อได้ดี สื่อกระแสหลักให้ความสนใจค่อนข้างมากทำให้ประเด็นเรื่องสันติวิธีเผยแพร่ออกไปในวงกว้าง ข้ออ่อนคือสามารถสื่อสารหรือแตะเรื่องความรู้เกี่ยวกับสันติวิธีได้ในระดับผิวนิยม ไม่สามารถสร้างความเข้าใจในระดับลึกต่อสังคมวงกว้างเกี่ยวกับสันติวิธีได้ มีบางเสียงสะท้อนกล่าวว่ากิจกรรมท่านองนี้เป็นเพียงสันติภาพ บรรยายกาศให้ผู้คนสนใจตื้นตัว แต่ไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งได้อย่างจริงจัง

กิจกรรมการจัดแกลงข่าว และขึ้นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรีและเกณฑ์ผู้ชุมนุม มีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงจุดยืนและแนวทางของสันติวิธีต่อคู่ขัดแย้งและต่อสังคม เพื่อโน้มน้าวให้คู่ขัดแย้งแต่ละฝ่ายเลือกใช้สันติวิธีในการจัดการกับความขัดแย้ง นำเสนอวิธีการแก้ปัญหาและสถานการณ์เฉพาะหน้าด้วยสันติวิธีต่อทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นแนวทางการชุมนุมโดยสันติ หรือแนวทางการจัดการกับผู้ชุมนุมโดยสันติ การเสนอให้หยุดยิง³ ข้อเด่นของกิจกรรมเหล่านี้คือ สามารถนำเสนอแนวทางออกแบบต่อสังคม อย่างเป็นรูปธรรม โดยเสนอทั้งทางแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และการแก้ไขปัญหาระยะยาว ทีมงานมีการติดตามและวิเคราะห์สถานการณ์อยู่ตลอดเวลา ข้ออ่อนคือกิจกรรมประเทณ์มักไม่ค่อยได้รับความสนใจจากสื่อมากนัก และการคิดและร่างข้อเสนอได้จำเป็นต้องอาศัยผู้ที่มีประสบการณ์และมีองค์ความรู้เกี่ยวกับสันติวิธีและสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในเชิงลึกและเชิงกว้าง ซึ่งอาสาสมัครที่จะทำหน้าที่นี้ได้มีไม่มากนัก การจัดแกลงข่าวหรือจดหมายเปิดพนึกที่ขึ้นเสนอไปนั้นไม่มีหลักรับประกันใดๆ ว่าจะได้รับความร่วมมือหรือการตอบรับในทางที่ดีจากคู่ขัดแย้งแต่ละฝ่าย

กิจกรรมประชุมเสวนาทางวิชาการ เช่น เสวนาแพนทิฟทางออกจากวิกฤตความขัดแย้งการเมืองไทย จัดขึ้นเพื่อร่วมความเห็นจากนักวิชาการ นักกิจกรรมทางสังคมและผู้ที่สนใจการคิดวิเคราะห์ทางออกจากวิกฤตความขัดแย้ง ข้อดีของกิจกรรมประเทณ์คือ การเปิดพื้นที่เพื่อร่วมความเห็นที่หลากหลายบน

³

ดูข้อมูลของแกลงการณ์ต่างๆเพิ่มเติมได้ที่ <http://nonviolencenetwork.com/taxonomy/term/1>

พื้นฐานทางวิชาการและแนวทางแก้ไขที่อาจจะเป็นไปได้ต่อสถานการณ์ความขัดแย้ง ข้อมูลที่ได้รับสามารถนำไปพัฒนาเป็นแผนปฏิบัติการ ข้อเสนอเชิงนโยบายหรือแนวทางแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในระยะยาวได้ต่อไป ข้ออ่อนคือ มีผู้ให้ความสนใจเข้าร่วมกิจกรรมไม่มากนัก สื่อกระแสหลักไม่ค่อยให้ความสนใจทำข่าวเกี่ยวกับกิจกรรมประเทวนิมานนัก ทำให้ประเด็นหรือข้อมูลที่ได้จากเวทีเสวนาไม่ได้รับการเผยแพร่หรือสื่อสารออกไปยังสังคมกว้าง

กิจกรรมสันติอาสาสักปีพยาน นับเป็นหนึ่งในกิจกรรมสันติวิธีที่ท้าทายที่สุดและเพิ่งจะเริ่มใหม่ขึ้นในสถานการณ์ความขัดแย้งในสังคมไทยเมื่อไม่นานมานี้⁴ กิจกรรมสันติอาสาสักปีพยาน คือ การจัดให้มีอาสาสมัครจำนวนหนึ่ง (ประมาณ ๑๐ – ๑๒ คน) เข้าไปสังเกตการณ์ในพื้นที่การชุมนุม และการเคลื่อนไหวของกลุ่มผู้ชุมนุม โดยอาสาสมัครจะกระจายตัวอยู่เป็นคู่ๆตามจุดต่างๆของพื้นที่ชุมนุม และในระหว่างการสังเกตการณ์นี้ อาสาสมัครแต่ละทีมจะติดต่อสื่อสารกับทีมอาสาสมัครคนอื่นๆในพื้นที่เป็นระยะๆ และจะการรายงานสถานการณ์กลับมาซึ่งสำนักงานกลางของเครือข่ายอย่างสม่ำเสมอ ในกรณีที่สันติอาสาสักปีพยานพบเห็นพฤติกรรมของผู้ชุมนุมหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่เสี่ยงต่อการเกิดความรุนแรง อาสาสมัครจะทำหน้าที่สื่อสารแจ้งทั่วไปยังหน่วยรักษาความปลอดภัยหรือแกนนำของผู้ชุมนุมเพื่อให้จัดการระงับเหตุหรือเข้ามาตรวจสอบ นอกจากนี้อาสาสมัครเหล่านี้ยังทำหน้าที่เป็นสักปีพยาน ในสถานการณ์ความขัดแย้งที่รุนแรง หรือเมื่อเกิดเหตุปะทะกัน และรายงานเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อสาธารณะในฐานะของฝ่ายที่สามหรือฝ่ายที่เป็นกลาง งานสันติอาสาสักปีพยานนี้ พัฒนามาจากหลักการพื้นฐานในทางทฤษฎีจิตวิทยาสันติภาพที่ว่า การปรากฏด้วยหรือการแสดงตนเป็นสักปีพยานของฝ่ายที่สามหรือฝ่ายที่เป็นกลางในสถานการณ์ความขัดแย้งจะช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดความรุนแรง หรือการปะทะกันของคู่ขัดแย้งได้ เพราะคู่กรณีแต่ละฝ่ายจะมีความระมัดระวังมากขึ้นในการเคลื่อนไหวและการใช้ความรุนแรงอันอาจจะทำให้ตนสูญเสียความชอบธรรมในการต่อสู้ด้วยสันติวิธีได้ (ดังที่แต่ละฝ่ายประกาศตนว่าต่างก็ใช้แนวทางสันติวิธีในการต่อสู้) ข้อดีของการมีสันติอาสาสักปีพยาน คือ นอกจากจะทำหน้าที่เป็นผู้สังเกตการณ์และช่วยสื่อสารแจ้งข่าวเพื่อระงับเหตุหรือความเสี่ยงที่อาจจะนำไปสู่การปะทะกันภายในที่ชุมนุมแล้ว ยังช่วยในเรื่องของการให้ข้อมูลการเกิดเหตุในสถานการณ์ความขัดแย้งโดยไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต่อสาธารณะ ได้อีกด้วยหนึ่ง

⁴ กิจกรรมสันติอาสาสักปีพยาน เกิดขึ้นครั้งแรกอย่างเป็นทางการในประเทศไทยในรูปแบบของโครงการสันติอาสาสักปีพยานที่สามัจงหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีกลุ่มนักศึกษาและเยาวชนพุทธมุสลิมเข้าร่วมโครงการดังกล่าว โครงการนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล

ด้วย นอกจานนี้งานของสันติอาสาสักปีพยานยังช่วยให้การขับเคลื่อนงานด้านสันติวิธีในส่วนอื่นๆ มีความหนักแน่นขึ้น เพราะมีข้อมูลจากการเฝ้าสังเกตการณ์ภายในพื้นที่ความขัดแย้งจริง และยังทำให้งานอาสาสมัครด้านสันติวิธีมีความซัดเจนเป็นรูปธรรมมากขึ้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อคลี่คลายปัญหาความรุนแรง อย่างไรก็ตามกิจกรรมนี้มีความเสี่ยงสูง เพราะอาสาสมัครอาจจะเผชิญกับเหตุความรุนแรงในที่ชุมนุมโดยไม่คาดฝันได้ทุกเมื่อ อาสาสมัครต้องมีทักษะในการรับมือกับสถานการณ์ความรุนแรงมากพอสมควร “ไม่ว่าจะเป็นการป้องกันตัว การหลบภัย แม้กระทั่งการมีความรู้เกี่ยวกับอาชญากรรมชั้นนิดต่างๆ เพื่อการป้องกันตัว อาสาสมัครต้องมีความกล้าในการเผชิญหน้ากับความเสี่ยง และมีทักษะในการทำงานเป็นทีม การรับฟัง การวิเคราะห์คัดกรองข้อมูลและการสื่อสารเพื่อลดเหตุปัจจัยที่อาจจะนำไปสู่การขยายตัวของความรุนแรง เนื่องจากการทำหน้าที่สักปีพยาน โดยขาดทักษะอาจจะนำไปสู่การขยายตัวของความรุนแรงได้โดยไม่เจตนา กล่าวคือแทนที่อาสาสมัครจะเป็นผู้ช่วยลดความรุนแรง อาจจะกลับเป็นตัวป่วน (Peace Spoiler) ก่อให้เกิดความรุนแรงได้ และด้วยเหตุที่มีความเสี่ยงสูงนี้เองจึงทำให้การพิจารณารับอาสาสมัครเพื่อมาทำหน้าที่นี้ต้องมีความรอบคอบระมัดระวัง และจำกัดไว้เฉพาะผู้ที่มีประสบการณ์ในงานด้านสันติวิธี หรือมีทักษะมากพอเท่านั้น ทำให้มีจำนวนอาสาสมัครมีจำนวนจำกัดไม่เพียงพอต่อสถานการณ์ และเมื่อสถานการณ์ความขัดแย้งดำเนินไปจนถึงจุดที่มีความรุนแรงเกิดขึ้นโดยไม่สามารถคาดการณ์ และไม่สามารถหาทางป้องกันหรือหาผู้ก่อเหตุได้ (เช่น กรณีเหตุระเบิด M79 ที่สถานีรถไฟฟ้าศาลาแดง หรือกรณีการลอบยิงโดยมือปืนจากระยะไกล) เครื่องข่ายฯ จึงตัดสินใจรับงบลงพื้นที่ของสันติอาสาสักปีพยานอย่างเป็นทางการเนื่องจากต้องการรักษาชีวิตและความปลอดภัยของอาสาสมัคร

กิจกรรมเพื่อรับฟัง⁵ กิจกรรมนี้เกิดขึ้นหลังจากที่มีเหตุประทักษิณที่บริเวณลีแยกกลางวันเมื่อวันที่ ๑๐ เมษายน ๒๕๕๗ โดยอาสาสมัครเดินทางไปเยี่ยมผู้ได้รับบาดเจ็บทุกฝ่ายที่โรงพยาบาล เพื่อไปรับฟังเรื่องราว ความทุกข์ ความรู้สึกและความต้องการของผู้บาดเจ็บแต่ละฝ่าย โดยอาสาสมัครจะใช้ทักษะของการสื่อสารด้วยรักและกรุณา คือ การฟังและการสะท้อนให้ความเข้าใจด้วยการลắngฟังคำตัดสินที่มีและที่ได้ยิน เพื่อมุ่งคืนหาและทำความเข้าใจความต้องการและคุณค่าร่วมของมนุษย์ เป้าหมายของการรับฟัง เช่นนี้เป็นไปเพื่อการเยียวยาจิตใจของผู้ที่ได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์ความรุนแรงในเบื้องต้น เพื่อให้

⁵ กิจกรรมเพื่อรับฟังเกิดขึ้นครั้งแรกเมื่อปี ๒๕๕๗ ในช่วงการชุมนุมของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (พช.) และกลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยต่อต้านเผด็จการแห่งชาติ (นปช.) เป็นกลุ่มอาสาสมัครที่ทำหน้าที่เข้าไปรับฟังความรู้สึก ความต้องการ ความทุกข์-สุข ของประชาชนผู้มาร่วมชุมนุมในพื้นที่การชุมนุมทั้งฝ่ายพช. และนปช. เป็นการรับฟังเพื่อการเยียวยา รวมทั้งช่วยให้อาสาสมัครได้เข้าใจผู้มาร่วมชุมนุมของทั้งสองฝ่ายมากขึ้น โดยหวังว่าผลของการรับฟังนี้จะช่วยสร้างพื้นที่ของการมองเห็นความเป็นมนุษย์ระหว่างกันมากขึ้น

อาสาสมัครได้เรียนรู้ที่จะเข้าใจและเห็นคุณค่าของความเป็นมนุษย์ในตัวคู่ขัดแย้งทุกฝ่าย และในการนี้ที่ผู้ได้รับบาดเจ็บยินยอมให้นำเรื่องราวไปเผยแพร่ต่อได้บนเว็บไซต์ของเครือข่ายฯ ทีมอาสาสมัครจะเขียนสรุปประเด็นการพูดคุยโดยจะเน้นที่เนื้อหาที่สะท้อนถึงคุณค่าและความต้องการร่วมของมนุษย์ เพื่อให้คนในสังคมที่อาจจะมีอคติหรือการตัดสินต่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้รับรู้และล่วงอคติหรือเสียงตัดสินต่างๆลงและมองเห็นความเป็นมนุษย์ในตัวของอีกฝ่ายมากขึ้น กิจกรรมนี้เกิดขึ้นจากความเชื่อพื้นฐานที่ว่าหากสังคมไทยมีการเปิดพื้นที่รับฟังซึ่งกันและกันโดยปราศจากอคติหรือการตัดสินไว้ก่อน จะทำให้เราเห็นหัวใจของความเป็นมนุษย์ในกันและกัน (แม้จะเป็นฝ่ายที่ขัดแย้งกันก็ตาม) และจะนำไปสู่การสร้างพื้นที่ของ การสื่อสารเพื่อทางออกจากวิกฤตความขัดแย้งได้ในที่สุด และแม้การชุมนุมจะสิ้นสุดลงแล้วกิจกรรมนี้ยังคงดำเนินต่อไปในรูปแบบของโครงการเพื่อรับฟัง โดยจะมีอาสาสมัครเพื่อนรับฟังที่เดินทางเข้าไปในชุมชนต่างๆที่อยู่ใกล้กับพื้นที่การชุมนุมและจุดเกิดเหตุการณ์ความรุนแรง เพื่อรับฟังผู้ที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ดังกล่าว ข้อเด่นของกิจกรรมเพื่อรับฟังคือ เป็นการเปิดพื้นที่การสื่อสารด้วยความกรุณาเพื่อสร้างความเข้าใจ และปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้คนที่มีต่อคู่ขัดแย้ง เป็นการเยี่ยวยาในเบื้องต้นผ่านเครื่องมือง่ายๆคือการรับฟัง อาสาสมัครได้พัฒนาทักษะของการสื่อสารและการรับฟังและได้ทำความสะอาดใจสถานการณ์จากมุมมองที่หลากหลายของผู้ที่ได้รับผลกระทบ ข้ออ่อนคือ ลำพังการรับฟังเพียงอย่างเดียวยังไม่สามารถแต่ละไปถึงปัญหาความรุนแรงเชิงโครงสร้างและเชิงวัฒนธรรมได้มากนัก และกิจกรรมนี้เป็นปฏิบัติการรับฟังในระดับปัจเจก คือ การฟังแบบตัวต่อตัว ทำให้ขยายผลหรือส่งผลต่อความสัมพันธ์ของผู้คนในสังคมกว้างใหญ่ขึ้น อาจจะต้องใช้เครื่องมือชนิดอื่นๆมาพัฒนาต่อยอดจากการรับฟัง เพื่อให้เกิดผลในการแปลงเปลี่ยนความสัมพันธ์ของคนในสังคมในวงกว้างต่อไป

ตัวอย่างกิจกรรมที่ยกมาทั้งหมดเป็นกิจกรรมหลักๆที่มีการทำางอย่างต่อเนื่องในพื้นที่ปฏิบัติการจริง นอกเหนือจากนี้ยังมีกิจกรรมการฝึกอบรม การประชุมเขตอภัยทาน (Safe Zone) การเป็นคนกลางแบบเงียบ (Quiet Mediator) กิจกรรมพัฒนาเครือข่ายทางสังคม (Facebook, Twitter) การพัฒนาเว็บไซต์สันติวิธี การติดต่อประสานงานกับสื่อกระแสหลักต่างๆ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งกลยุทธ์ในการเผยแพร่องค์ความรู้ เป็นช่องทางสำคัญในการประชาสัมพันธ์และระดมอาสาสมัคร ซึ่งเป็นอีกส่วนหนึ่งของการขับเคลื่อนงานสันติวิธีด้วยเช่นกันแต่จะไม่บอกล่าวถึงในรายละเอียดในบทความนี้

แนวทางการพัฒนางานอาสาสมัครในการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี

แนวทางการพัฒนางานอาสาสมัครในการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีนี้ อาจจะมีได้ดังนี้

๑. พัฒนาองค์ความรู้และทักษะด้านสันติวิธีให้แก่อาสาสมัครในเรื่องที่จำเป็นต่อการทำความเข้าใจ สถานการณ์ความขัดแย้งและการลงพื้นที่ปฏิบัติการ ไม่ว่าจะเป็นความเข้าใจเรื่อง โครงสร้าง สังคม การวิเคราะห์ความขัดแย้ง ความรุนแรง การวิเคราะห์สถานการณ์ การหลบภัยในพื้นที่ ที่มีการปะทะกัน การอ่านสัญญาณเตือนภัย ฯลฯ
๒. มีการขยายผลเพิ่มจำนวนของอาสาสมัครผ่านการรับสมัครหรือการอบรม มีการติดตามผลการปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง มีกลุ่มในการคุยกันแลกเปลี่ยนและมีระบบพี่เลี้ยงให้แก่อาสาสมัคร มีระบบฐานข้อมูลของอาสาสมัครที่เป็นปัจจุบันและพร้อมใช้งาน
๓. มีการวางแผนยุทธศาสตร์ในระยะยาว เพื่อพัฒนางานอาสาสมัครในการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี ให้มีพิษทางที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งอาจจะขยายผลไปสู่การทำงานกับความขัดแย้งในระดับโครงสร้างหรือระดับวัฒนธรรมต่อไปได้

บทสรุป

โดยสรุปแล้วงานอาสาสมัครในการแก้ปัญหาด้วยสันติวิธีที่เกิดขึ้นในช่วงสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมืองในช่วงปี ๒๕๕๓ ที่ผ่านมา ส่วนใหญ่เป็นงานอาสาสมัครเพื่อการแก้ปัญหาเฉพาะหน้า คือ เป็นไปเพื่อระงับเหตุความรุนแรง ลดความเสี่ยงในการใช้ความรุนแรงต่อกันของคู่กรณี รวมทั้งการใช้ความรุนแรงของคนทั่วไปในสังคมที่ไม่สามารถอุดหนุนต่อภาวะตึงเครียดของความขัดแย้งได้ ยังไม่ใช่งานอาสาสมัครที่มุ่งจัดการกับปัญหาเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมในระยะยาว เพราะปัญหาเชิงโครงสร้างและวัฒนธรรมเป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนและต้องอาศัยความร่วมมือและความช่วยเหลือจากหลายฝ่าย นอกจากนี้อาสาสมัครที่เข้ามาทำงานด้านสันติวิธี โดยส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัครเฉพาะกิจ คือจะรวมตัวกันทันทีที่มีความขัดแย้งที่เสี่ยงต่อความรุนแรงเกิดขึ้นในบ้านเมือง แต่มีอุทุกการณ์สูงก็จะแยกย้ายกันไปทำการกิจของตน ทำให้ขาดการเชื่อมต่องานหรือการร่วมกันพัฒนางานในเชิงยุทธศาสตร์ระยะยาว แต่ในอีกด้านหนึ่งงานอาสาสมัครที่เกิดขึ้นแม้ว่าจะเป็นงานเฉพาะกิจ แต่ก็นับเป็นโอกาสสำคัญในการเรียนรู้การใช้เครื่องมือและทักษะต่างๆ ของสันติวิธีในสถานการณ์จริง ผ่านการลองผิดลองถูกเรียนรู้และพัฒนาต่อยอด

องค์ความรู้และทักษะเรื่องมา เพื่อสามารถให้นำไปใช้ในการปฏิบัติการ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่ การคลี่คลายความขัดแย้งทางสังคมได้ต่อไป

แม้งานอาสาสมัครกับการแก้ไขปัญหาด้วยสันติวิธีในสังคมไทยในปัจจุบัน อาจจะยังไม่เห็นผล ของการคลี่คลายความขัดแย้งในสังคม ได้อย่างเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนนักในตอนนี้ เพราะแท้จริงแล้วงานด้าน สันติวิธีเป็น การทำงานกับความคิดของคนในสังคม จึงอาจจะต้องใช้เวลา�านานร่วมทศวรรษกว่าจะเห็น การผลิตออกออกผลของการลงแรงทำงานหัวนเมาลีดพันธุ์ในเรื่องนี้ แต่ก็ขอให้เรา มีความหวังอยู่เสมอว่า ใน ที่สุดแล้วสังคมจะเรียนรู้ว่าการใช้ความรุนแรง ไม่ใช่ทางแก้ปัญหา และการเลือกใช้สันติวิธีอย่างแท้จริงจะ นำไปสู่สันติภาพที่ยั่งยืนกว่า

หมายเหตุ สำหรับผู้ที่สนใจจะเข้าร่วมเป็นอาสาสมัครสันติวิธีหรือเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมต่างๆ สามารถติดต่อขอ ข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ ศูนย์ศึกษาและพัฒนาสันติวิธี มหาวิทยาลัยมหิดล <http://www.peace.mahidol.ac.th/th> และ เครือข่ายพทธิกา <http://www.budnet.org/>